

Förprövningsrapport

**Planbesked för järnväg vid Kruthusgatan
(Gullbergsvass 703:6) inom stadsdelen
Gullbergsvass**

2025-05-23

Innehåll

Ärendet.....	3
Styrande dokument och tidigare beslut	4
Bakgrund gällande detaljplan för järnvägstunnel Västlänken	6
Bakgrund till ärendet /nuläge.....	8
Bedömning	11
Översiktlig planering	11
Stadsmiljö.....	12
Trafik och parkering	13
Teknisk försörjning och mark.....	14
Miljö- och hälsoaspekter	14
Konsekvenser och avväganden	15
Samband, beroenden och prioriteringsgrund	16
Slutsats	16
Sammanfattning och slutsats.....	16
Detaljplanarbete	17
Inkomna yttranden.....	18
Exploateringsförvaltningens inspel från ärendesamråd	18
Göteborgs Energi AB	21
Kretslopp och Vatten	21
Kulturförvaltningen	21
Miljöförvaltningen	21
Socialförvaltningen Centrum.....	22

Ärendet

Diarienummer: SBF-2024-01315
Handläggare SBF: Elisabeth Skogelind
Stadsområde: Sydväst
Fastighet: Gullbergsvass 703:6
Sökande: Trafikverket

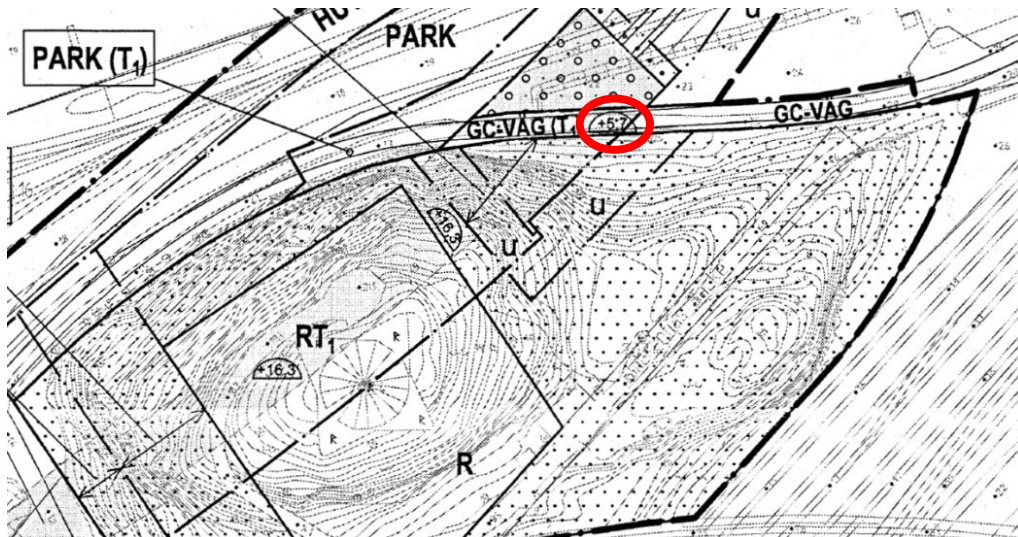
Planansökan gäller en ansökan om ändring för del av Detaljplan för järnvägstunnel Västlänken; tunnelmynningar, schakt m.m. inom stadsdelarna Olskroken, Gullbergsvass, Nordstaden, Vasastaden, Annedal, Änggården, Johanneberg, Skår och Kallebäck i Göteborg, som vann laga kraft 2018-02-23.

Det berörda området ligger i Gullbergsvass och utgörs huvudsakligen av bangårdsområde och annan storskalig infrastruktur samt verksamhetsområden. Området ingår i Vision Älvstaden och är ett av stadens framtida utvecklingsområden. Stadsbyggnadsnämnden fick för 2025 i uppdrag att påskynda arbetet med planerna på ny bebyggelse vid Gullbergsvass.

Aktuellt sträcka för ansökan berör området strax väster om väg E6 i området Gullbergsvass vid Gullberget och Skansen Lejonet. Området är ett svårtillgängligt grönområde som idag är omgärdat av stora infrastrukturstråk till stora delar, däribland byggnationen av Västlänken. Västlänken går in tunnel under Gullberget och Skansen Lejonet och därefter vidare mot Centralstationen.

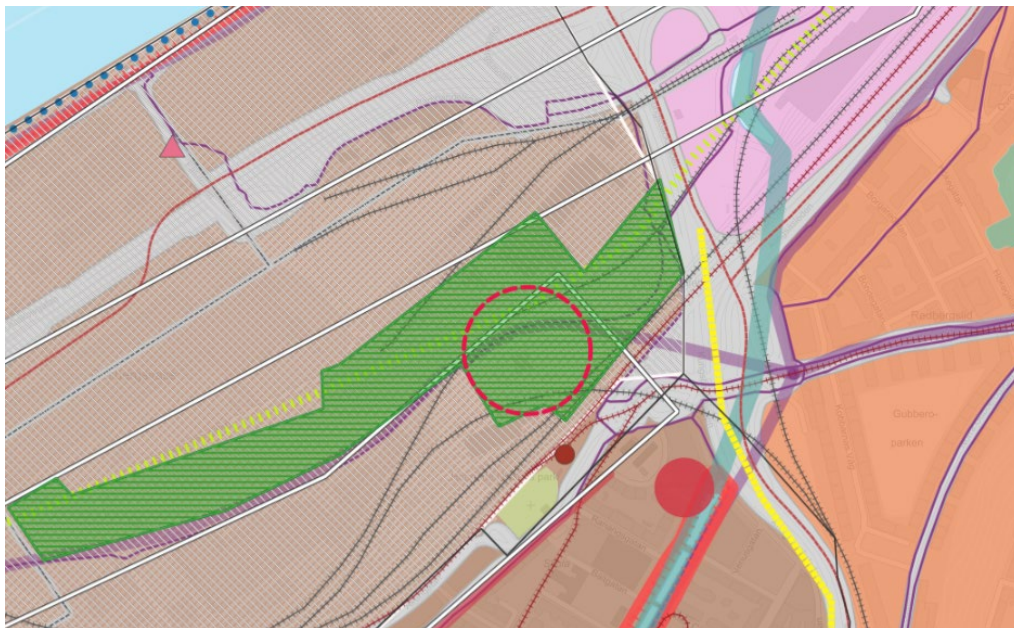
Planändringen för ansökan avser en planändring av höjdangivelse i gällande detaljplan. Västlänkens ena tunnelmynning passerar genom ett tråg in i Gullberget, direkt under Skansen Lejonet. Ovan tråget finns ett 50 meter långt bergpåslag. Gällande detaljplan anger att bergpåslaget, får anläggas till höjdnivån +5,7 m. När bergpåslaget var färdigbyggt har det uppmärksamrats att höjden på toppen av påslaget varierar från ca +7,8 till vid +6,6. Det innebär att utbyggt bergpåslag avviker med 0,9–1,2 meter från detaljplanens höjdangivelse. Höjdavvikelsen är för stor för att kunna anses som en liten avvikelse, varav en planändring av gällande detaljplan krävs om inte rättelse ska behöva göras.

Förvaltningen bedömer att avvikelsen innebär negativa konsekvenser utifrån flera perspektiv men att det sammantaget mest lämpliga är att genomföra planändring enligt förslaget.

Plankarta som visar den berörda delen av detaljplanen för Västlänken. Den röda cirkeln ringar in aktuell planbestämmelse som berörs av planansökan.

Styrande dokument och tidigare beslut

Kartan ovan visar markanvändningskartan från gällande översiktsplan. Den röda streckade ringen motsvarar berört område för ansökan.

Översiktsplan för Göteborg, antagen av kommunfullmäktige 2022-05-19, anger blandad stadsbebyggelse, förändrad markanvändning stadskärna samt framtida omvandlingsområde inom området Gullbergsvass.

Framtida stadspark

Översiktsplanen anger området som en framtida park - framtida stadspark inom parker-, natur och rekreationsområden. Översiktsplanen anger att en ny stadspark behöver skapas i Gullbergsvass när området omvandlas till tät blandstad. Läge och utformning för parken är inte beslutat men det är önskvärt att stadsparken får en central placering i Gullbergsvass och att den fysiskt sträcker sig till och integrerar skansen Lejonet. Det gör

samtidigt att stadsparkens potential som tillgång för kopplingar och tillgänglighet till stadsparken är mycket viktigt för att dess avsedda funktion ska kunna förverkligas.

Hänsyn ska tas till behovet av framtida park när ny bebyggelse tillkommer i närområdet eller om andra åtgärder vidtas som kan påverka utvecklingen av den framtida parken. Byggande och ianspråktagande för andra ändamål än parkrelaterade ska inte tillåtas. Stora parker ska så långt möjligt hållas fria från trafik- och industribuller och vara enkla att nå med kollektivtrafik och cykel.

Pendlingscykelnät

För aktuellt område ligger även ett utpekad cykelstråk i pendelcykelnät (lila linje). Pendlingscykelnätet knyter samman utpekade tyngdpunkter och större målpunkter som ligger längre ifrån varandra. Cykelvägarnas lägen är preliminära och exakt läge inom respektive korridor ska fastställas i samband med planerad utbyggnad. Särskild hänsyn ska tas till pendlingscykelnätets behov vid prövning av lov och när program och detaljplaner enligt PBL upprättas.

Utredningsområde för kommunikation – Infrastruktur

Aktuellt område ligger vidare inom Utredningsområde för kommunikation - Infrastruktur (Vit tjockare linje) avseende koppling över bangården vid Gullbergsvass för Framtida Gång, cykel. Det finns redan idag ett behov av att korsa järnvägen och bangården vid Gullbergsvass för att knyta samman cykelbanan vid Kruthusgatan med Friggagatan. När Gullbergsvass stadsutvecklas kommer behovet av gång och cykelkopplingar över spårområdet öka ytterligare. Relation med framtida bangårdsförbindelse behöver tas omhand. Hänsyn ska tas till reservatens läge och utbredning vid prövning av lov och då detaljplaner ska tas fram. Det finns ett visst framtaget underlag för en GC koppling i höjd med Skansen lejonet mot Redbergsvägen. Fortsatta utredningar för fler passager behöver tas fram tillsammans med stadsutvecklingsprojektet i Gullbergsvass.

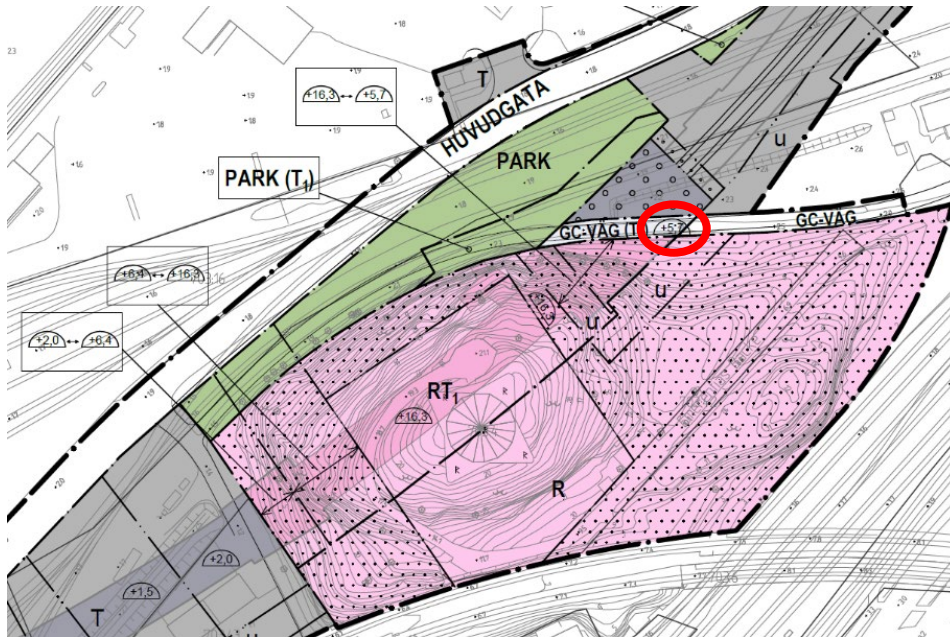
Infrastruktur – framtida järnväg i tunnel för Västlänken

I området sträcker sig därtill ett reservat för Infrastruktur (gulgrön streckad linje) för framtida järnväg i tunnel för Västlänken. Sträckningen ska tolkas som ungefärlig och utformning bör studeras vidare i sitt sammanhang innan reservatet tas i anspråk. Hänsyn ska tas till reservatets läge och utbredning vid prövning av lov och då detaljplaner ska upprättas. Utbyggnad av Västlänken pågår inom detta reservat.

Gällande detaljplan akt 1480K-2-5282 för den aktuella delen av detaljplanen anger:

- HUVUDGATA – Trafik mellan områden, som där så anges med (T₁) får underbyggas med tunnel för järnvägsändamål.
- GC-VÄG – Gång- och cykelväg som där så anges med (T₁) får underbyggas med tunnel för järnvägsändamål. (Höjdangivelse +5,7)
- PARK – Parkmark, som där så anges med (T₁) får underbyggas med tunnel för järnvägsändamål.
- R – Kulturresevat
- T – järnvägsändamål
- T₁ - Järnvägstrafik i tunnel får anläggas under allmän plats upp till den nivå som anges i halvcirkel.
- u – Marken ska vara tillgänglig för allmänna underjordiska ledningar.

Genomförandetiden har gått ut.

Gällande plan, utsnitt av plankarta.

Stadsbyggnadsnämnden/Byggnadsnämnden har tidigare beslutat:

2015-09-29 att föreslå kommunfullmäktige att anta ändring av detaljplaner för Järnvägstunneln Västlänken mellan Gullbergsvass och Almedal inom stadsdelarna Gullbergsvass, Nordstaden, Inom Vallgraven, Pustervik, Haga, Vasastaden, Lorensberg, Bö och Skår, upprättad den 25 november 2014 och reviderad den 29 september 2015.

Bakgrund gällande detaljplan för järnvägstunnel Västlänken

Gällande detaljplan för järnvägstunnel, Västlänken syftar till att möjliggöra byggandet av Västlänken under Göteborg som till största delen går i tunnel under marken. Planområdet för detaljplanen sträcker sig i sin helhet mellan Gullbergsvass och Almedal. Den största delen av detaljplanen anger järnvägstunnel under mark. Området som berörs av ansökan ligger inom delsträckan Gullbergsvass–Centralen mellan väg E6 och Station Centralen.

Västlänkens passage under skansen Lejonet

Västlänken går på en ny bro över E6, därefter i ett betongtråg, och därefter i tunnel under Gullberget, rakt under Skansen Lejonet.

Tråget och tunnelmynningen ligger i anslutning till den kulturhistoriskt värdefulla Skansen Lejonet vilket utreddes under planarbetets gång och behandlas i planhandlingarna. I planbeskrivningen för gällande detaljplan anges att Gullberget ska vara tillgängligt både för det framtida Gullbergsvass och för områdena söder om Skansen Lejonet (Redbergsplatsen/Olskroken).

Detaljplanen anger att det ovanpå betongtunneln ska löpa en gång- och cykelväg som länkar samman kopplingar mellan stadsdelarna.

Kartan visar planerade framtida gång- och cykelförbindelser kring Skansen Lejonet och E6 från planbeskrivningen för gällande detaljplan för järnvägstunnel Västlänken.

I planbeskrivningen beskrivs tunnelmynningen på den östra sidan av Gullberget och att spårhöjden kommer innebära att marknivå/trågets murar anläggs högre än den då nuvarande marknivå. Detta med hänsyn till krav på vatteninströmning i tråg och tunnel. Murarna kommer att utgöra sikthinder i området. Möjligt utförande med motfyllnad med jord mot muren leder till att topografin kommer upplevas som förändrad och berget får en mindre distinkt avslutning mot omgivningen mot öster.

Illustration från planbeskrivningen för detaljplanen som ur ett fågelperspektiv visar det tänkta tråget och tunnelmynningen som går in i Gullberget samt den planerade nya gång- och cykelvägen som korsar järnvägstunneln nära tunnelmynningen.

Bevarandevärden – Kulturmiljö och stadsbild

Genomförandet av järnvägstunneln bedömdes i planarbetet medföra betydande miljöpåverkan, bland annat genom påverkan på kulturmiljöer och fasta fornlämningar. En miljökonsekvensbeskrivning (MKB) ingår därför som en del av planhandlingarna. Påverkan på Skansen Lejonet, som är del i riksintresset för kulturmiljö, bedömdes leda till mycket stora negativa konsekvenser på grund av områdets höga värde. Bedömningen byggde på att tunnelmynningen och tråget öster om Gullberget gör ett intrång i själva försvarsanläggningen, även om planen skyddar själva Skansen Lejonet. Fördjupade kulturmiljöbeskrivningar för Skansen Lejonet togs fram i samband med planarbetet 2013, vilka har sammanfattats i en kulturmiljöbilaga för MKB för Västlänken. Ett flertal utredningar ligger till grund för detaljplanen och för bedömningar som görs i MKB:n.

Miljökonsekvensbeskrivning (MKB)

För Skansen Lejonet var bedömningen i framtagna MKB att detaljplanen skyddar själva skansbyggnaden genom beteckningen Kultureservat (R). Den negativa konsekvensen för platsens kulturhistoriska värde bedömdes vidare som mycket stor. Detaljplanen bedömdes innebära ett irreversibelt ingrepp i försvarsklippan med borttagande av fast fornlämning och en omfattande håltagning i försvarsklippan under Skansen.

Även upplevelsen av Skansen som landmärke bedömdes påverkas negativt av tunneltråget. Till detta lyftes även att tråget bedömdes bidra till att ytterligare förstärka omlandets redan teknifierade miljö. I MKB:n lyfts vidare vikten av att Skansen Lejonet behåller sin monumentala roll och fortsätter vara ett landmärke och en ikonbyggnad i Göteborg och inte störs visuellt av betongtråget och en tunnelmynning strax nedanför Skansen Lejonet.

Bakgrund till ärendet /nuläge

Aktuell detaljplan för ansökan vann laga kraft 2018-02-23. Det innebär att planen är gällande. Utbyggnad av Västlänken påbörjades under 2018. Etapp Centralen som är den delsträcka som berörs ansökan beräknas vara klar under 2026.

Vid byggnationen av tunneln har det uppstått en avvikelse från gällande detaljplan. Tunneltråget har byggts högre än vad gällande detaljplan anger. Höjdavvikelsen är för stor för att kunna anses som en liten avvikelse, varav en planändring av gällande detaljplan krävs om inte rättelse ska behöva göras. I samband med det har ett tillsynsärende startats.

Dialog mellan staden och Trafikverket har förts under 2023 om den aktuella platsen och de frågor som uppstått då Trafikverket inte byggt ut tunneltråget enligt gällande detaljplan. Trafikverket har vidare inte byggt ut den gång och cykelväg som är planlagd i gällande detaljplan. Staden har därmed en detaljplan med outbyggd allmän plats.

Trafikverket har kvar ett stickspår längs med Gullbergets nordöstra sida längs med Kruthusgatan, som idag ligger en på yta som är planlagd som park (grön linje nedan) i gällande detaljplan för Västlänken. Trafikverket har framfört att stickspåret (område inom orange linje) nedan behöver vara kvar i kanske så mycket som tio år till eller så länge som Postterminalen finns kvar.

Ortofoto från 2024 med tänt lager för gällande detaljplan för området. Område med i orangemarkerade linje motsvarar ungefär området för befintliga stickspår. Den grönmarkerade området visar området som är planlagt som park i gällande detaljplan. Det blå området visar planlagd gång- och cykelväg.

Utbyggnad av Västlänkens järnvägstunnel påbörjades under 2018. På efterföljande sida visas flygfoto från 2013 före påbörjad byggnation. Efterföljande flygfoto är från 2024 och visar hur området ser ut i dagsläget.

Flygfoto för område från 2013. Före påbörjad byggnation.

Flygfoto för området från 2024. Efter byggnation. Entreprenaden är ännu inte helt avslutad.

Bild från pågående entreprenad. Foto taget i november 2024.

Bild från pågående entreprenad. Foto taget i februari 2025.

Bedömning

Översiktlig planering

Förslaget bedöms delvis vara förenligt med översiktsplanen. Förslaget följer intentionerna avseende infrastruktur – framtida järnväg i tunnel för Västlänken. Ansökan kan i viss mån anses stå i strid med översiktsplanens intentioner avseende grönplan, park, samt tänkt statsutveckling för Gullbergsvass. Det högre tunneltråget bedöms påverka översiktsplanens intentioner att utveckla en stadspark då det högre tråget bedöms bidra till en ökad barriäreffekt som försämrar den naturliga kopplingen mellan Skansen Lejonet och en framtida park.

Gullberget med Skansen Lejonet är att betrakta som en stor resurs för den framtida stadsdelen med bostäder och andra verksamheter. Det sker även en eventuell påverkan på kommunikation för utpekat pendlingscykelnät.

Stadsmiljö

Idag är Gullberget en av få grönskande platser i en omgivning starkt präglad av infrastruktur och logistikverksamhet. Skansen Lejonet som kulturhistoriskt värdefull miljö har en relativt låg användningsgrad. Detta beror till stor del på att den är otillgänglig och bullerutsatt.

Kulturmiljö

Gullberget var tidigare en kal klippa i relativt lantliga omgivningar. Den låg utanför staden och Skansen Lejonet var en del av Göteborgs befästning. Skansen Lejonet är en av två försvarsskansar som uppfördes i Göteborg i slutet av 1600-talet, belägen på Gullberget vid Gullbergsvass. Skansen Lejonet är ett av de mest välbevarade minnesmärkena över Göteborgs äldsta historia med mycket högt kulturhistoriskt värde.

Kulturmiljövärden Skansen Lejonet och Gullberget är en mycket viktig kulturmiljö som ingår i Riksintresset. Skansen är även fornlämning och statligt byggnadsminne. Befästningen är ett viktigt landmärke och ett byggnadsminne, omslutet av ett grönområde med gångstigar som slingrar sig uppför kullen där Skansen ligger. Bergets läge mellan industribyggnader, bangård och stora vägar innebär att platsen är svårtillgänglig och isolerad.

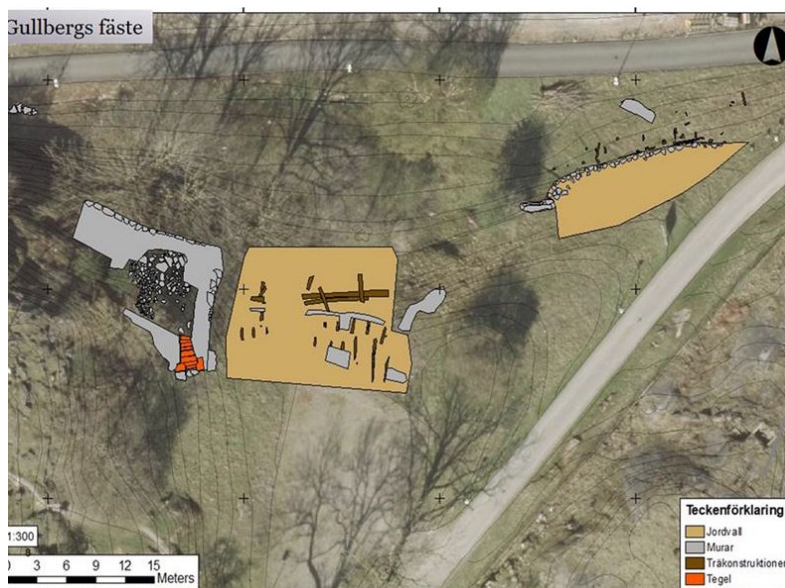
Tornet befäster en plats i Göta älvs mynningsområde som varit befäst sedan 1300-talet och på platsen finns bland annat rester av äldre försvarsanläggningar från tiden före tornets uppbyggnad.

I Kulturmiljöbilagan från detaljplanen för området (Tyréns 2014) delas Skansens värden upp i följande delar:

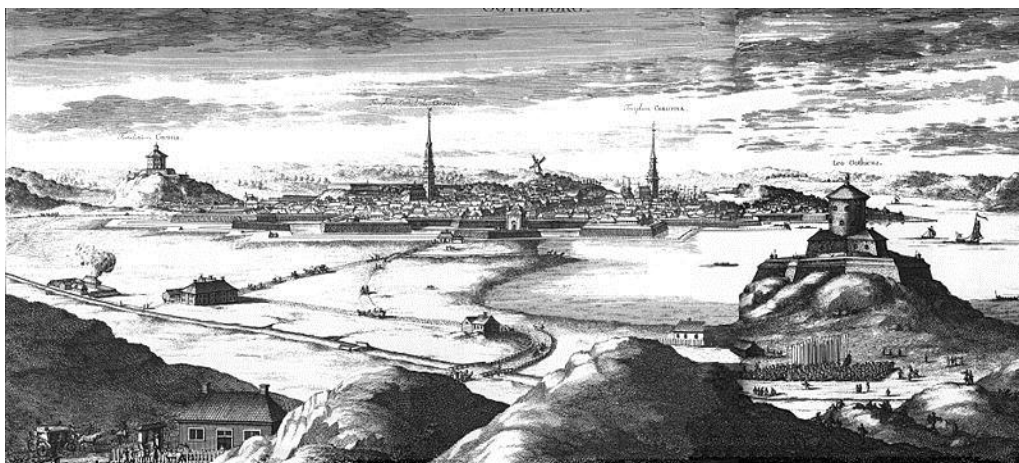
- A. Välbevarad försvarsanläggning med skans och befäst klippa.
- B. Fornlämningar efter befäst klippa före 1600-talet.
- C. Skansen som landmärke, viktiga siktlinjer.

Två arkeologiska förundersökningar genomfördes under 2013 respektive 2014. Undersökningarnas syfte var främst att fastställa fornlämningens omfattning och avgränsning. Lämningar av äldre försvarsanläggningar; vallar och blockhus från senmedeltid och fram till 1600-tal, finns bevarade på Gullberget.

Två nyfunna platser har identifierats uppe på Gullberget. På de två platserna finns fynd i form av fornminnen som bedöms som värda att tillgängliggöra.

Figur som visar fornminnen på Skansen Lejonets östra sida.

Figur 13.1:2 Göteborg 1690–1710 med Skansen Lejonet i förgrunden ur *Suecia Antiqua et Hodierna* (utdrag ur Kulturmiljöbilagan Antiquum 2013).

Trafik och parkering

Platsen runt Skansen Lejonet och Gullberget har med tidens gång hamnat i ett undanskymt och avskuret läge mellan tunga infrastrukturanläggningar till exempel bangård, stora vägar som E6 och industribyggnader. Det gör Skansen Lejonet och dess närområde svåråtkomligt, i synnerhet för fotgängare och cyklister. De gång- och cykelkopplingar som finns till området nås via Gullbergsvassgatan, Kruthusgatan och Svingeln. Idag kan området nås med bil via Kruthusgatan och Emerentias Backe. Det finns också en mindre bilparkering strax nedanför Skansen Lejonet.

I planbeskrivningen för gällande detaljplan lyfts att kopplingarna till platsen behöver förbättras för att fler ska besöka platsen. Det öppna tunneltråget bedömdes ytterligare förstärka områdets och omlandets redan teknifierade miljö och innebära att framtida stadsbebyggelse i Gullbergsvass skulle bli ytterligare avskuret för rörelser i nord-sydlig riktning. Vidare bedömdes att tunnelmynningen skulle få en påverkan på gatustruktur och tillgänglighet.

Teknisk försörjning och mark

Teknisk försörjning

Planansökan bedöms inte kräva utbyggnad av ytterligare teknisk försörjning.

Markförhållande - geoteknik och vegetation.

Marken i området utgörs av fyllning på lera enligt SGU:s jordartskarta. SGU:s jorddjupskarta visar på jorddjup inom spannet 10–50 meter omkring området. Även topografin tyder på att lerdjupen kan variera relativt stort inom området, med ökande mäktigheter bort från berget. För eventuella uppfyllnader behöver risk för sättningar/ojämna sättningar beaktas.

Markmiljö

Markmiljöundersökningar avseende förekomst av föroreningar i marken kan behöva ske i samband med lovskede. Då aktuell framtida markanvändning planeras bli park/grönområde är det viktigt att massor som tillförs området är kontrollerade ur föroreningssynpunkt för att vara miljö- och hälsomässigt säkra för den markanvändning och exponering som kommer ske på platsen.

Miljö- och hälsoaspekter

Sammanfattande slutsatser sociala konsekvenser

Gällande detaljplan bedömde att Västlänkens läge vid Gullberget skulle innebära en negativ påverkan ur rekreationssynpunkt. Det öppna tunneltråget bedömdes bidra till att skapa en barriär mellan Skansen Lejonet med Gullberget och dess omkringliggande grönområde och innebära en försämrad tillgänglighet till/från området. Vidare bedömdes även förutsättningarna för utvecklingen av Gullbergsvass komma att påverkas på längre sikt. Ett kommande planarbete bör utreda om det högre tunneltråget har bidragit till att ytterligare öka barriären i området samt innehålla en bedömning av hur områdets fysiska och mentala kopplingar i så fall kan förbättras. Detta för att minska påverkan på de sociala värdena på platsen och förbättra vistelsekvaliteter, stadsbild och tillgänglighet till/från området.

Naturmiljö

Gullberget med sin närmiljö är en av få grönskande platser i ett område som är starkt präglad av infrastruktur och logistikverksamhet. Det är dock ett mycket litet område som berörs av naturmiljö för aktuell ansökan.

Buller

Området är idag utsatt för höga bullernivåer från väg- och spårtrafik. Tunnelmynningen i sitt öppna tråg bedöms dock ha bidragit till en försämring av platsen bullersituation och bedöms påverka vistelsekvaliteterna på platsen ytterligare.

Genomförandet av planändringen bedöms inte påverka möjligheten att följa relevanta miljö kvalitetsnormer.

Projektet har redan konstaterats innebära betydande miljöpåverkan i gällande detaljplan. Ställningstagande till om en ytterligare miljöbedömning ska göras eller inte, undersöks i planarbetet enligt 6 kap. miljöbalken.

Konsekvenser och avväganden

Stadsbyggnadsförvaltningens initiala bedömning är att topografin och därigenom landskapsbilden och upplevelsen av platsen runt Skansen Lejonet och Gullberg har påverkats negativt av hur Västlänkens tunnelpåslag i berget har utformats. Platsen runt om berget bedöms ha blivit mer otillgänglig och det kan bli svårare att i framtiden bygga ut och utveckla området. Bergets framträdande roll i omgivningen är påverkad.

Entreprenaden för Västlänken pågår men Trafikverkets bedöms i nuläget inte ha återställt området på ett lämpligt sätt utifrån de kulturmiljömässiga värden.

Trafikverket har vidare inte byggt ut den gång och cykelväg som är planlagd i gällande detaljplan. Staden har därmed en detaljplan med outbyggd allmän plats.

Påverkan bedöms kunna delas in följande områden:

- *Ökad påverkan på kulturmiljön* – Skadan på kulturmiljön kan anses ha blivit större av trågets högre placering. Platsen vid tunneltråget efter Trafikverkets byggnation bedöms därtill inte ha återställts på ett lämpligt sätt utifrån de kulturmiljömässiga värden i form av fornminne och statliga byggnadsminne som finns på platsen som klassas som riksintresse för kulturmiljö. I nuläget är platsen ett tråg med otillgängliga grusytor.
- *Stadsmiljöpåverkan* – *Skada på stadsbild samt påverkan framtida stadspark för Gullbergsvass (utpekad i översiktsplan)* - Tunneltråget samt bristande återställande av platsen bedöms initialt innebära en ökad barriäreffekt mellan Skansen Lejonet och den framtida stadsparken.
- *Skada på kommunikation, planlagd gång- och cykelväg* – I gällande detaljplan ovanpå tunneltråget är det planlagt för en gång- och cykelväg. Trågets högre läge påverkar utbyggnad enligt gällande plan och försämrar även tillgängligheten. Det högre läget gör platsen mer otillgänglig och det blir svårt att bygga ut gång- och cykelförbindelse med god standard. Det innebär indirekt att förutsättningarna för att i framtiden möjliggöra för en koppling mot öster, mot Olskroken, Stampen och Gårda försämras.

Eftersom höjdavvikelsen kopplat till det förhöjda tunneltråget inte kan anses som en liten avvikelse krävs en planändring av gällande detaljplan. Att inte genomföra aktuell planändring enligt ansökan bedömer Stadsbyggnadsförvaltningen skulle innebära stora ekonomiska konsekvenser för staden och för samhället i stort.

En rättelse för ändringen av det förhöjda läget på tråget skulle innebära att hela trågets konstruktion måste sänkas och därmed göras om. Det bedöms utifrån anläggningens dignitet och storlek som olämpligt utifrån ett helhetsperspektiv, men främst ur ett ekonomiskt och ur ett resursekonomiskt perspektiv.

Stadsbyggnadsförvaltningens bedömning är att det är bättre att kommande planarbete inleds med en grundlig analys som identifierar eventuell skada i området avseende de tre påverkansområdena. Analysen bör vidare innefatta en bedömning av behov av eventuella skadelindrande åtgärder som kan vara aktuella för att mildra de skador som avvikelsen skapat.

Det skulle till exempel kunna handla om markuppfyllnader för att läka landskapet eller om anläggande av gångstigar för att göra det bästa av den situation som det högre tunneltråget skapat. Detta både för intrycket och upplevelsen av kulturmiljön, men även utifrån förutsättningarna för att kunna tillskapa en framtida stadspark samt möjliggöra för planlagd gång- och cykel väg med bra tillgänglighet. Andra åtgärder utöver själva ytan och markmodulering bedöms kunna vara hantering av tekniska byggnader i området som också bedöms ha en påverkan på kulturmiljön.

Samband, beroenden och prioriteringsgrund

Stadens budget 2025 - Påskynda arbetet med planerna på ny bebyggelse vid Gullbergsvass

Stadsbyggnadsförvaltningen har i kommunfullmäktiges budget för 2025 samt nämndens genomförandeplan för 2025 fått i uppdrag att ta fram inriktningsbeslut med mål för både struktur, innehåll, investerings- och exploateringsekonomi och en preliminär tidplan för start av områdets detaljplaner för området. För aktuellt uppdrag beskriver kommunfullmäktiges budget för 2025 uppdraget enligt följande:

- Stadsbyggnadsnämnden får i uppdrag att påskynda arbetet med planerna på ny bebyggelse vid Gullbergsvass. Återrapporteringen ska ske till stadsbyggnadsnämnden.

Förstudie Gång- och cykelbro Olskroken 2023-05-24

Förstudien syftade till att studera möjliga dragningar för en gång- och cykelbro vid Olskroken för att skapa en bättre förbindelse för gång- och cykeltrafik mellan Olskroken och Gullbergsvass. Förbindelsens sträckning utgick från den befintliga gång- och cykelbanan som går via bron över E6/E20 och skapa en förbindelse över befintliga gator och spårområdet för att landa på gång- och cykelbana på västra sidan om järnvägen vid Skansen Lejonet. Förstudien undersökte även ytligt möjligheten att samtidigt tillskapa en gånganslutning från GC-bron till hållplatsen Svingeln.

Som stöd för bedömning av start och tydliggörande av hur planen förhåller sig till andra projekt har planens måluppfyllelse enligt strategier, ÖP och prioriterade mål i budget analyserats. Sammanvägning av måluppfyllelse visar att det är lämpligt att gå vidare med aktuell planändring, under förutsättning det framtida planarbetet studerar vilka eventuella kompensatoriska åtgärder som kan vara aktuella för att mildra de skador som avvikelserna för det högre tunneltråget skapat.

Slutsats

Sammanfattning och slutsats

Aktuell planförfrågan berör en ändring av en höjdangivelse i gällande detaljplan. Vid byggnationen av tunneltråget har det uppstått en avvikelse från gällande detaljplan. Tunneltråget har byggts högre än vad gällande detaljplan anger. Höjdavvikelsen är för stor för att kunna anses som en liten avvikelse, varav en planändring av gällande detaljplan krävs om inte rättelse ska behöva göras. I samband med det har ett tillsynsärende startats. En rättelse av det förhöjda läget på tråget skulle innebära att hela trågets konstruktion måste sänkas och därmed göras om. Stadsbyggnadsförvaltningen

bedömer att det inte är ett lämpligt alternativ då det bland annat innebära stora ekonomiska konsekvenser för staten och samhället i stort.

Den högre höjden på tunneltråget bedöms initialt innebära negativa konsekvenser på kulturmiljövärden, gång- och cykelkoppling och möjlighet till en sammanhängande stadspark. Mot bakgrund av de stora kostnaderna för en rättelse anser Stadsbyggnadsförvaltningen att det trots förväntad påverkan är lämpligt att gå vidare med planändringen för att pröva den nya höjden i detaljplan.

Komplexiteten i det kommande planuppdraget ligger i att hantera de effekter som det högre bergspåslaget bedöms innebära för framför allt tre områden: Kulturmiljöpåverkan, stadsmiljöpåverkan - möjlighet till en sammanhängande stadspark samt kommunikation. Den högre höjden på tunneltråget samt att området inte bedöms ha återställts på ett lämpligt sätt bedöms gemensamt bidra negativt till att området runt Skansen och Gullberget blir mer otillgängligt och det kan bli svårare att i framtiden bygga ut och utveckla till park.

Kommande planarbete bör inledas med en grundlig analys som identifierar eventuell skada i området avseende de tre påverkansområdena. Analysen bör vidare innefatta en bedömning av behov av eventuella skadelindrande åtgärder. Trafikverket har ännu inte avslutat sin entreprenad i området.

Detaljplanarbete

Villkor

- Att kommande planarbete inleds med en grundlig analys som identifierar eventuell skada i området avseende de tre påverkansområdena: Kulturmiljöpåverkan, stadsmiljöpåverkan samt kommunikation. Analysen bör vidare innefatta en bedömning av behov av eventuella skadelindrande åtgärder som kan vara aktuella för att mildra de skador som avvikelsen skapat.

Viktiga frågeställningar och knäckfrågor

- Påverkan kulturmiljö, stadsmiljöpåverkan samt påverkan kommunikation
- Utredda placering/läge av Gång- och cykelväg från Skansen Lejonet till stadspark. Cykelvägens läge behöver därtill studeras i förhållande till fornminnen på platsen. Vidare kan läget även behövas beakta anpassa läge för cykelbro söder om Gullberget enligt förstudie Gång- och cykelbro Olskroken, 2023-05-24,
- Hantering av stickspår - frågan om stickspår behöver hanteras i ett kommande planarbete. Frågan har ej hanterats i gällande detaljplan. Stadens ingång bör vara att inte fastställa/möjliggöra för stickspår då det går emot gällande ÖP (park) och kommande stadsutveckling i Gullbergsvass. Endast tidsbegränsad användning bör möjliggöras för.
- Uppfyllnad, massbalans

Ekonomi för planarbetet

Planarbetet bedöms kunna utföras inom förvaltningens budget. Planavtal kommer att tecknas med intressent. Under planarbetet bör kostnader för skadelidande åtgärderna utredas. Då det är Trafikverket som påverkat marken i området och som genom att anlägga tråget för högt har försvårat tillgängligheten är det Trafikverket som bör bekosta

de åtgärder som nu, eller i framtiden, är nödvändiga. Detta behöver säkras i genomförandeavtal som tecknas innan antagande av detaljplanen.

Inkomna yttranden

Information har samlats in internt från de stadsutvecklande förvaltningarna (stadsbyggnadsförvaltningen, exploateringsförvaltningen, stadsfastighetsförvaltningen), informationen redovisas inte separat utan har inarbetats i rapporten. Förutom Exploateringsförvaltningens inspel avseende trafik- grön samt parkperspektiv som också redovisas nedan:

Exploateringsförvaltningens inspel från ärendesamråd

Två fokus - utformningen av två nyfunna platser uppe på Gullberget samt gång- och cykelvägarna hit. På de två platserna finns fynd i form av fornminnen som är värda att tillgängliggöra och visa upp för ett förhoppningsvis ökande antal besökare framöver. (Punkt nr 5, 6 och 7 på bifogad karta).

Platsen Gullberget är en historisk plats men med ett undanskynt, utsatt läge mellan tunga infrastrukturanläggningar. Viktigt att platsens värden tas om hand och återställningen motsvarar den påverkan Västlänkens byggnation har orsakat. Om inte riskerar platsen och det arkeologiska arbetet gå förlorat då utvecklingsplanerna för Gullbergsvassområdet dröjer ytterligare decennium.

De frågor som önskas utredas vidare och som borde föreslås utredas i och med den aktuella ansökan är:

1. Cykelvägen och tunneln förhållande till landskapet ur ett "estetiskt" perspektiv

- Hur kan såren från tunneln (tunnelmynningarna) "läkas" som bäst mot landskapet
- Harmoniserar den nya cykelvägen med landskapet med avseende höjder (höjdskillnad ökade dessutom efter besked från trv)
- Harmoniserar konstruktionen av cykelvägen med det befintliga landskapet där de särskilt branta höjdskillnaderna tas upp (punkt 1). Hur utformas stödmurar för att ta upp höjdskillnaden i den snäva sektionen mellan berg och bilväg norr om Skansen Lejonet? Hängande konstruktion eller murpartier som rimmar med Skansen lejonets tidsanda.

2. Utforma koppling från Skansen Lejonet norr ut mot framtida stadspark

- Utred lämpligt läge för övergång över tråg och cykelväg från Skansen Lejonet till stadspark, var blir denna koppling mest tillgänglig med avseende på höjder (se punkt 2a och 2b)
- Anpassa läge för cykelbro söder om Gullberget som var på utredning

3. Cykelvägens läge i förhållande till fornminnen på platsen

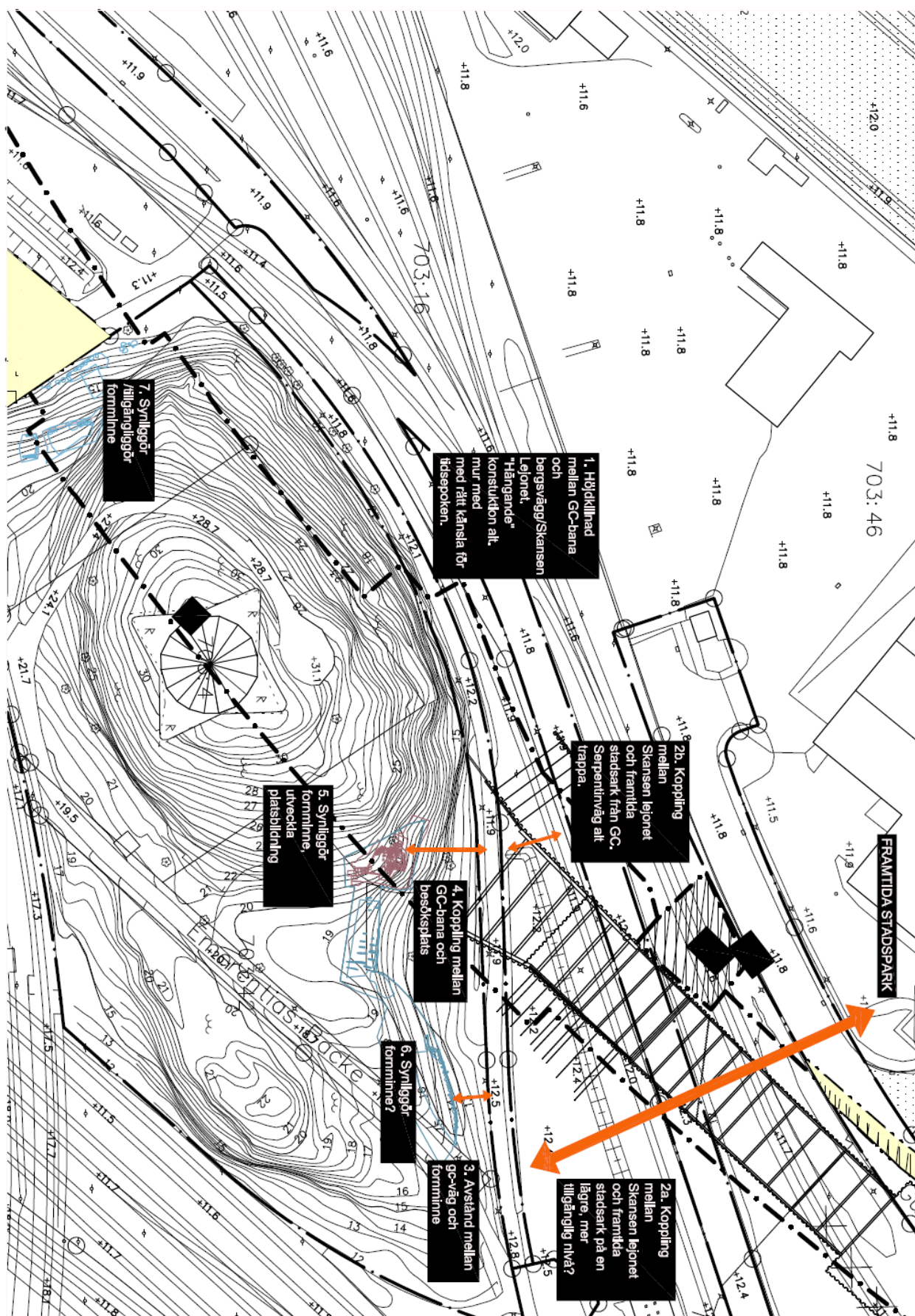
- Lämpligt fritt avstånd för att undvika krock (punkt 4)
- Lämplig anslutning till besöksplatsen (punkt 4)
- Cykelparkering

4. Fyndplatserna

- Längre fram, ta med idéer från ”den befästa staden”
- Utforma fyndplatserna med en god gestaltning. Kan vi också göra något med muren i öst, kan den synliggöras? (punkt 5 och 6)
- Var och hur arbeta in fynd från platsen som idag finns bevarade på annan plats (finns troligen fynd från platsen på förvaring någonstans)
- Hur blir platserna trygga, belysningsfrågan (lysa upp platsbilning, fornminnen, murkonstruktioner?)
- Hur jobba med skyltning?

Figur 1 Fornminnen på Skansen Lejonets östra sida

Ärendet har även sänts till Göteborg Energi AB, Kretslopp och vatten, Kulturförvaltningen, Miljöförvaltningen, Socialförvaltningen för eventuellt yttrande. Följande yttranden har inkommit:

Göteborg Energi AB

Vid schaktningsarbeten i närheten av i mark förlagda ledningar hänvisas till våra gällande Bestämmelser vid markarbeten som omfattar el-, fjärrvärme-, fjärrkyla-, signalkabel, optostyrkabel optofiber och gasledningar tillhörande Göteborg Energi AB, Göteborg Energi Gothnet AB, Göteborg Energi Nät AB, Göteborg Energi Gasnät AB och Ale Fjärrvärme AB.

Det är viktigt att korrekt ledningsanvisning av befintliga ledningar och anläggningar utförs och schaktning och andra markarbeten sker med stor försiktighet.

Göteborg Energi Nät AB (GENAB)

GENAB har inget att erinra mot planändringen i och med att den inte påverkar några av GENAB:s anläggningar.

Göteborg Energi Fjärrvärme och Fjärrkyla samt Signalkablar. Göteborg Energi Gasnät AB (GEGAB)

Har inget att erinra gällande den ändring av detaljplanen som föreslås.

Göteborg Energi GothNet AB.

Göteborg Energi GothNet AB har inget att erinra i ärendet.

Kretslopp och Vatten

Kretslopp och vatten gör bedömningen att deras frågor inte påverkas av den föreslagna nivåändringen och har därför inga synpunkter på planbeskedsansökan

Kulturförvaltningen

Tunneln genom Gullberg har byggts avsevärt högre än vad gällande detaljplan tillåter. Den högre höjden innebär att den påtagliga skadan på kulturmiljön blir än större. Tunnelrör och -myrning har blivit betydligt mer dominerande för upplevelsen av Gullberg och Skansen Lejonet än vad som hade varit fallet om höjdförutsättningarna i detaljplanen hade följts (se foton nedan).

Då förutsättningarna för påverkan på den östra sidan av Gullberg har ändrats, krävs nya analyser för att utreda ytterligare behov av kompensationsåtgärder för tillkommande skador på miljöns höga kulturmiljövärden. Eftersom det med stor sannolikhet är svårt att kompensera kulturmiljövärden på plats finns det möjlighet för Trafikverket att medverka till Göteborgs Stads förslag kring att stärka fästningsstaden generellt.

En omgestaltning av miljön krävs för att göra det bästa av den situation som det höga tunnelröret orsakat, både för intrycket och upplevelsen av kulturmiljön, men även utifrån förutsättningarna för att kunna tillskapa en framtida stadspark med bra tillgänglighet för gång och cykel.

Miljöförvaltningen

Miljöförvaltningen ser inga hinder mot fortsatt planarbete.

Markmiljö

Miljöförvaltningen bedömer att inför planerade arbeten för utfyllnad och anläggande av park/grönområde är det viktigt att dels ha kunskap om föroreningsituationen i park/grönområdet samt att utfyllnad med externa massor för markuppbyggnad kan vara anmälningspliktig verksamhet enligt miljöbalken. Då aktuell framtida markanvändning planeras bli park/grönområde är det viktigt att massor som tillförs området är kontrollerade ur föroreningssynpunkt för att vara miljö-och hälsomässigt säkra för den markanvändning och exponering som kommer ske på platsen.

Miljöförvaltningen bedömer att markmiljöundersökningar avseende förekomst av föroreningar i marken kan ske i samband med lovskede (marklov/bygglov).

Park

Miljöförvaltningen instämmer med stadsbyggnadsförvaltningen att det måste säkerställas att området görs tillgängligt och attraktivt så att hela den planerade parken kan fungera så som tänkt. Eftersom Trafikverket har byggt tunneltråget cirka 2 meter högre än vad gällande detaljplan tillåter bedömer miljöförvaltningen att detta gör bland annat att platsen runt om berget blir mer otillgänglig och det kan bli svårare att i framtiden bygga ut och utveckla området om inte lämpliga anpassningar görs.

Miljöförvaltningen bedömer att frågor om parkutveckling kan bättre besvaras av exploateringsförvaltningen och stadsmiljöförvaltningen.

Naturmiljö

Skrynklig skinnlav växer på tunn, kalkhaltig jord, direkt på kalkklippor eller på mossor på kalkklippor som snabbt torkar upp. Den är sårbar (VU) enligt rödlistan. Fynd av arten på Skansen Lejonet finns inrapporterade i artportalen från 2014 och så nyligen som 2021. Det finns dock inga uppgifter om arten i naturinventeringen som har tagits fram för befintlig detaljplan som vann laga kraft 2018.

Miljöförvaltningen bedömer att de befintliga markförhållandena inom ändringsplanen inte är lämpliga för arten. Eftersom det inte har undersökts tidigare i detaljplanen går det inte att säga med säkerhet om arten har funnits på den aktuella platsen. Platsanvisningen i artportalen tyder på att arten har funnits i den västra delen av Skansen Lejonet, utanför aktuellt område, men platsanvisningar i artportalen är ungefärliga, inte exakta. Eftersom åtgärden redan är genomförd och det inte finns någon miljö på platsen idag som är lämplig för arten bedömer miljöförvaltningen att kompensation inte är aktuell för arten.

Buller

Området är idag utsatt för höga bullernivåer från väg- och spårtrafik. Miljöförvaltningen bedömer att det bör utredas om ljudmiljön i parken kan förbättras genom bullerskyddande åtgärder kring tunnelmynningen och att gestaltningen av sådan görs utifrån perspektivet att parken ska vara så tillgänglig och tilltalande som möjligt för besökare. Miljöförvaltningen förespråkar gröna bullerskyddslösningar.

Socialförvaltningen Centrum

Socialförvaltningen Centrum avstår från att yttra sig vid planbesked för järnväg vid Kruthusgatan (Gullbergsvass 703:6) inom stadsdelen Gullbergsvass dnr SBF-2024-01315. Förvaltningen bedömer att planen är av begränsad storlek och har liten påverkan på befolkningen.